

*Masa Rotundă
„Promovarea valorilor societății deschise prin dezvoltarea
noului curriculum școlar”*

Curriculumul la decizia școlii: modalități de implicare efectivă a părinților și a reprezentanților societății civile

*Mariana Marin,
președinta Asociației Generale a Învățătorilor*

Chișinău, 9 octombrie 2019

Obiectivul sintezei de politici

Stabilirea posibilităților implicării părinților în determinarea nevoilor de dezvoltare prin curriculum a elevilor

Un element important în parteneriatul cu familia este consultarea componentei curriculare la decizia școlii, care conform recomandărilor planului-cadru se racordează la nevoile beneficiarilor direcți și indirecti ai educației.

S-a pornit de **ipoteză** faptul că școala și părinții sunt obligate să dezvolte un parteneriat pe dimensiunea curriculum, fapt ce ar desăvârși opțiunile educative în asigurarea unui viitor adecvat tuturor elevilor.

Metodologia cercetării sociologice

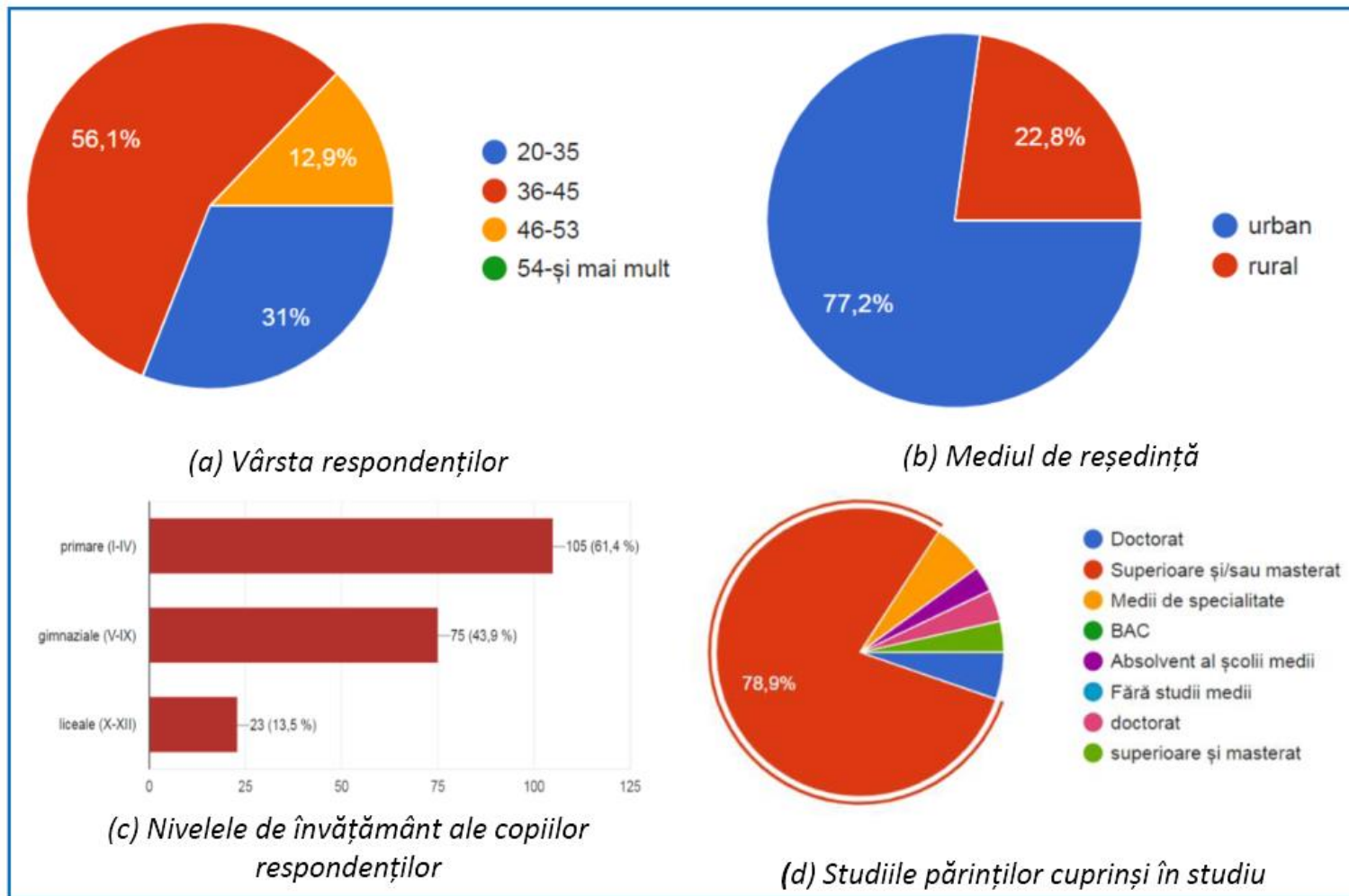
Principalele caracteristici metodologice ale studiului sunt următoarele:

- Eșantionul este reprezentativ pentru părinții elevilor din clasele primare, gimnaziale
- *Instrumente de lucru*: culegerea datelor a fost realizată prin metoda chestionarului online, aplicație din suita Google
- Perioada de culegere a datelor: aprilie-mai 2019
- Având în vedere obiectivele și ipotezele cercetării a fost utilizat un eșantion de contrast, construit pe criteriul rezidenței rural – urban

Cercetarea s-a desfășurat pe un lot ce a inclus 203 părinți din diferite școli, respectiv: 22,8% din mediul rural și 72,2% din mediul urban; cu vârste cuprinse între 20-35 ani – 31%; cu vârsta între 36-45 ani –56,1%; cu vârsta între 46-53 – 12,9%.

Copiii părinților chestionați învață: în clasele primare – 61,4%; în clasele gimnaziale – 43,9%; în clasele liceale – 13,5%.

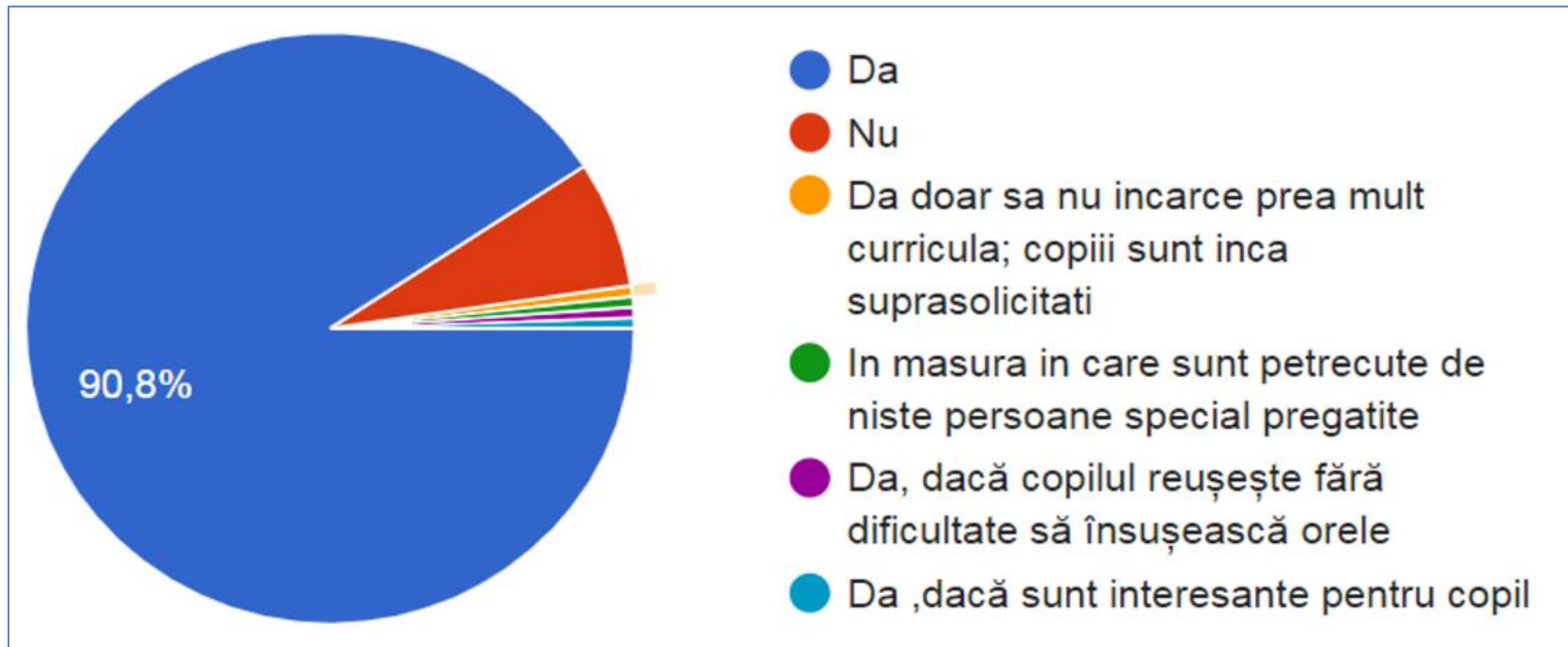
Studiile părinților cuprinși în studiu: studii secundare generale – 2,9%; postsecundare profesionale – 5,8%; studii de licență – 76,9%; studii de masterat – 3,5%; studii de doctorat – 5,2%.

Opiniile părinților despre instituțiile de învățământ în care învață copiii lor

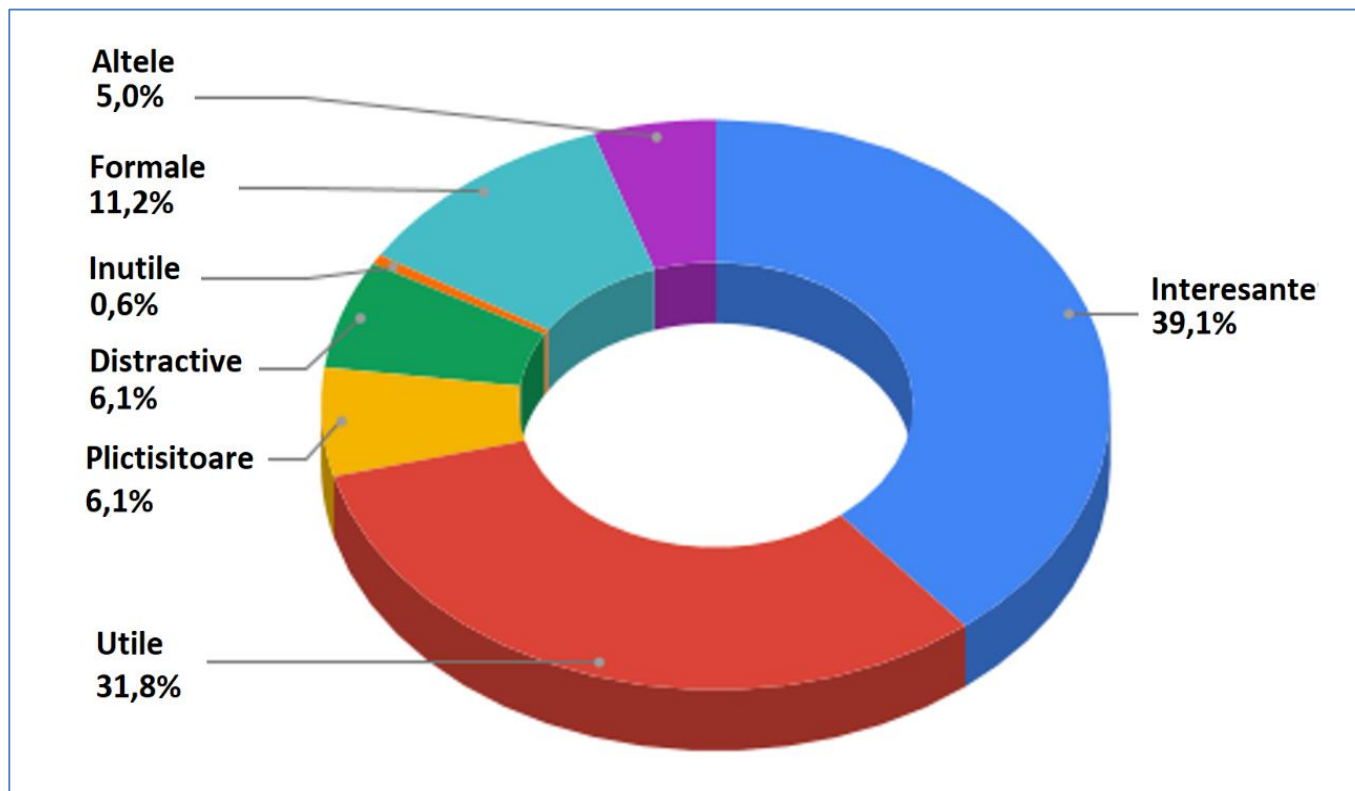

Opiniile părinților referitoare la necesitatea disciplinelor opționale

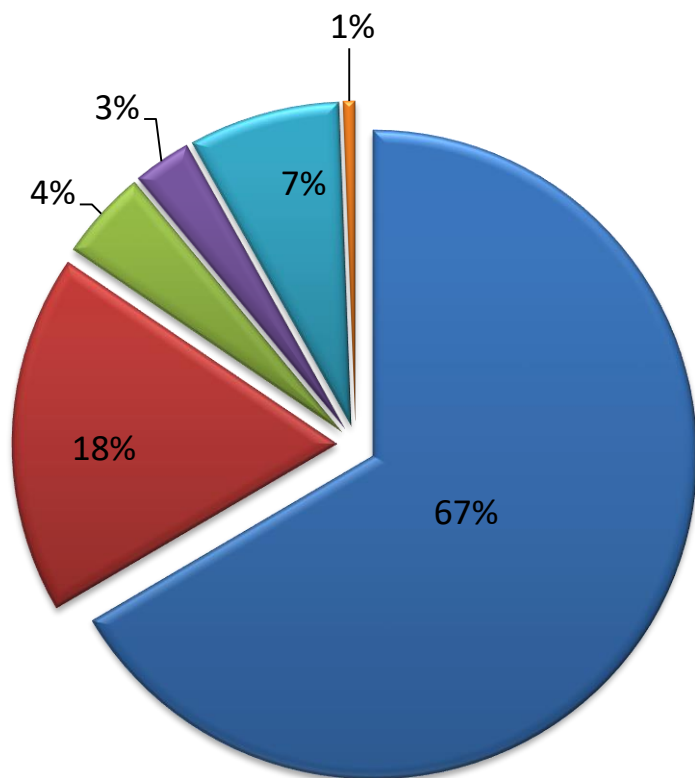

Prin urmare, părinții așteaptă ca disciplinele opționale să difere de cele ce au un statut obligatoriu.

Disciplinele opționale în viziunea elevilor

Modalități de alegere a disciplinelor opționale

■ Se propun mai multe titluri de ore opționale la ședințele cu părinții, se discută și se aprobă unanim

■ Se propun mai multe titluri de ore opționale la ședințele cu părinții, dar dirigințele încearcă să'ne convingă fără ca părinții să fie de acord

■ Se anunță de către dirigințe fără ca să se solicite opinia

■ Nu cunosc dacă se învață ore opționale

■ Mă anunță copilul fără ca eu să știu

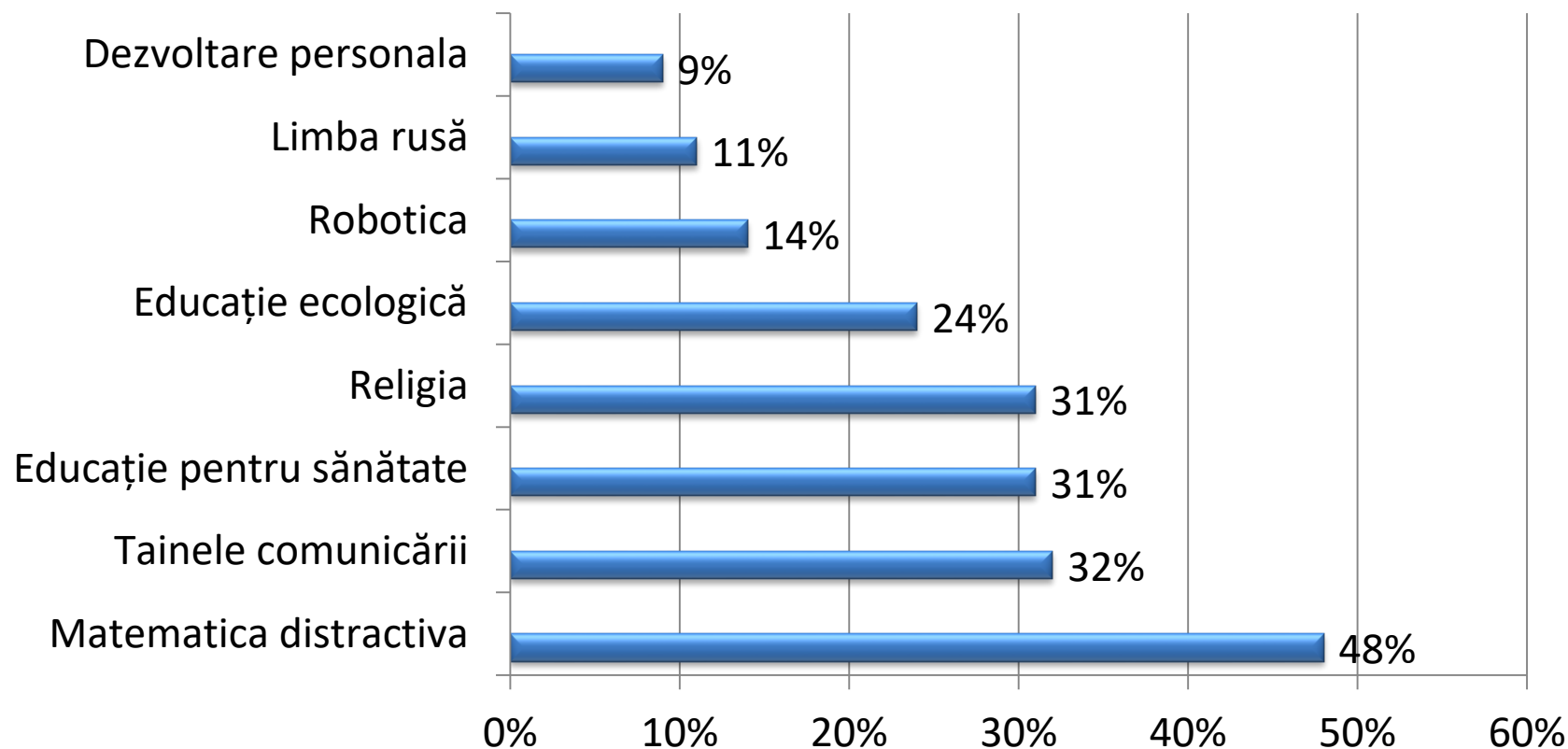
■ Nu sunt ore opționale

Recomandări privind alegerea disciplinelor opționale

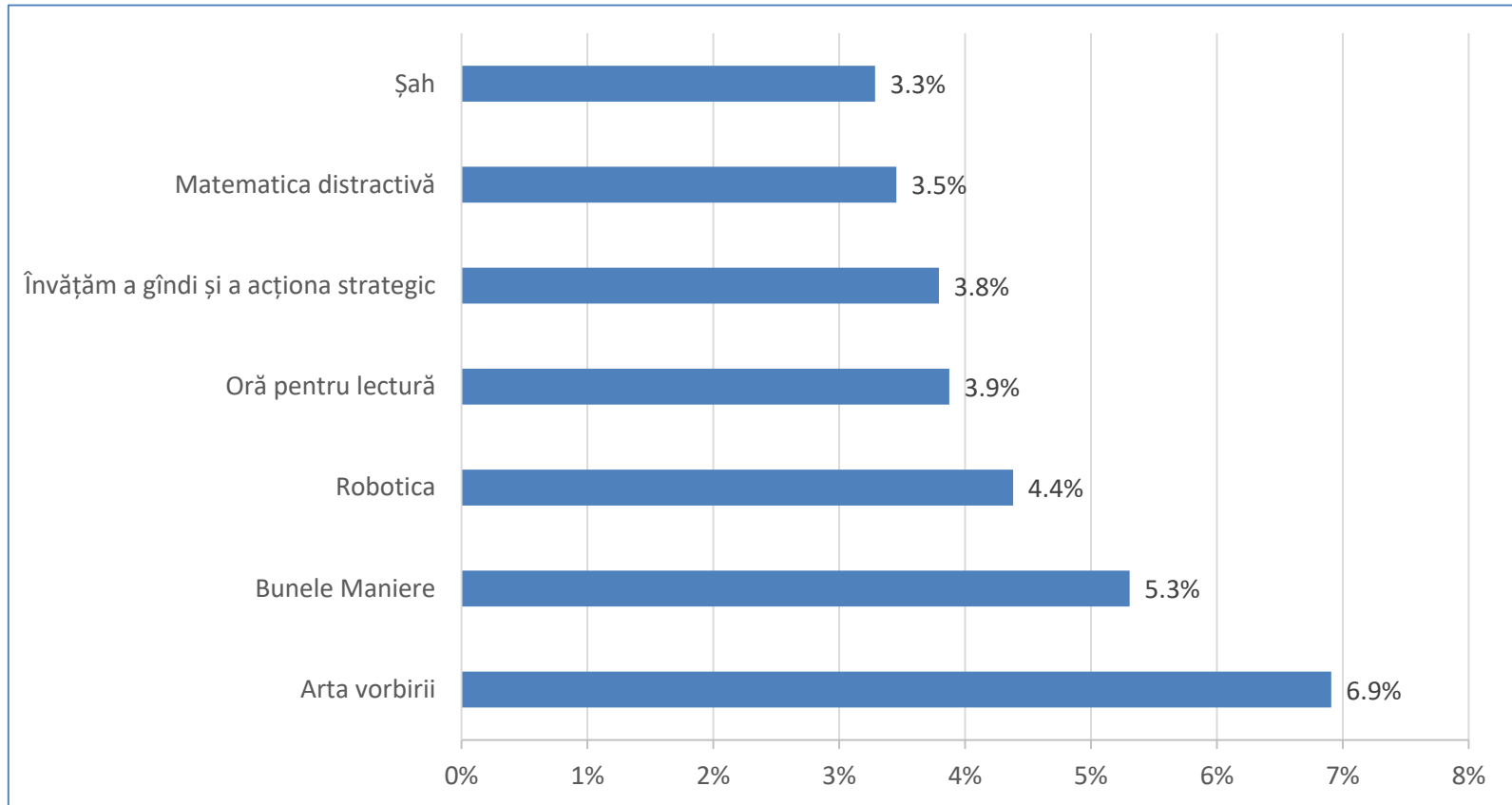
Administrația școlară este obligată:

- să organizeze și să monitorizeze ședințele cu părinții de alegere a orelor opționale;
- să utilizeze eficient resursele umane din școală;
- să nu utilizeze disciplinele opționale pentru completarea normei didactice;
- să ofere condiții de desfășurare (spațiu, orar);
- să armonizeze pregătirea personalului didactic existent cu interesele elevilor, cerințele părinților, în contextul comunității locale;
- să obțină acordul elevilor și al părinților, confirmat prin semnătură;
- să ofere elevilor discipline opționale la toate nivelele de învățământ;
- să asigure vizibilitate și transparență, oferindu-le elevilor și părinților un sumar scurt al fiecăreia din disciplinele opționale;
- în sumar să fie prezentate, pe scurt, dotările necesare și experiența profesională a cadrului didactic ce va preda disciplina în cauză;
- se recomandă elaborarea pliantelor cu prezentări succinte ale disciplinelor opționale pe care instituția de învățământ le poate presta/furniza.

Clasamentul disciplinelor opționale, indicate de respondenți ca fiind predate în anul de studii 2018-2019

Disciplinele opționale pe care și le-ar dori părinții

Dorința părinților

Arta vorbirii, Bunele maniere și Robotica

De facto

*Matematică distractivă,
Tainele comunicării și
Educație pentru sănătate.*

Cel mai probabil, la etapa de alegere, părinții au pledat pe discipline mult mai practice. Printre preferința părinților nu se înscrie *Matematica distractivă* sau *Tainele comunicării*.

Deși între disciplinele *Arta vorbirii* și *Tainele comunicării* există anumite similitudini, totuși părinții au ales o disciplină care este fie mai la „modă”, fie o văd ca fiind mai practică.

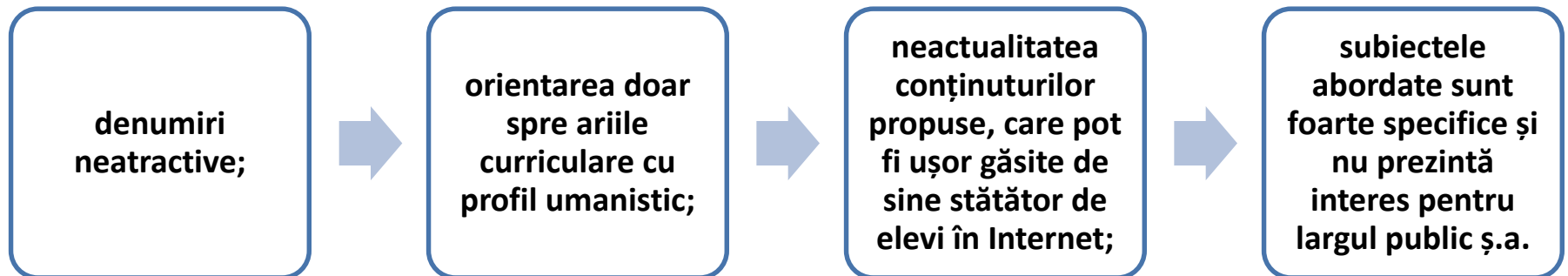
Faptul că între disciplinele opționale dorite de părinți și cele predate de facto există diferențe semnificative ar putea fi explicat prin următoarele:

- Mulți părinți nu cunosc în detaliu ofertă propusă de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.
- Chiar dacă părinții ar și fi cunoscut întreaga ofertă propusă de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, mai multe instituții de învățământ nu au avut posibilități să predea disciplinele cerute de părinți din cauza lipsei resurse umane sau didactice.
- Cadrele didactice și-au impus propriile păreri, urmărind completarea propriei sarcini didactice.
- Cadrele didactice nu au fost informate suficient despre posibilitatea alegerii unor discipline mai atractive sau altele decât cele le aleg tradițional.
- Insistența nejustificată a unor cadre didactice de a preda una și aceeași disciplină opțională pe parcursul a multor ani la rând.
- Conducerea instituțiilor de învățământ nu este suficient de motivată să organizeze predarea la un nivel de calitate a disciplinelor opționale.

Solicitarea DO

- Printre disciplinele cele mai puțin solicitate de părinți sunt: Istoria matematicii, Limbajul formelor vizuale, Istorie trăită și istorie povestită, Cultura bunei vecinătăți, Elemente de cultura și civilizație ale popoarelor lumii și multe altele.
- Din lista propusă de minister, circa 50% din disciplinele opționale sunt dorite de mai puțin de 1% dintre părinți.

Cauzele acestui fenomen ar putea fi:

În acest context, se recomandă:

Construirea disciplinelor opționale pe un fundal praxiologic foarte bine motivat.

Orientarea spre formarea și dezvoltarea unor competențe necesare elevilor.

Respectarea procedurilor de elaborare și aprobare a curricula disciplinelor opționale, promovarea lor în cadrul consiliilor de administrație a școlilor prin argumente temeinice, pe baza de proiecte ce cuprind: programa, planificarea temelor, conținuturi relevante.

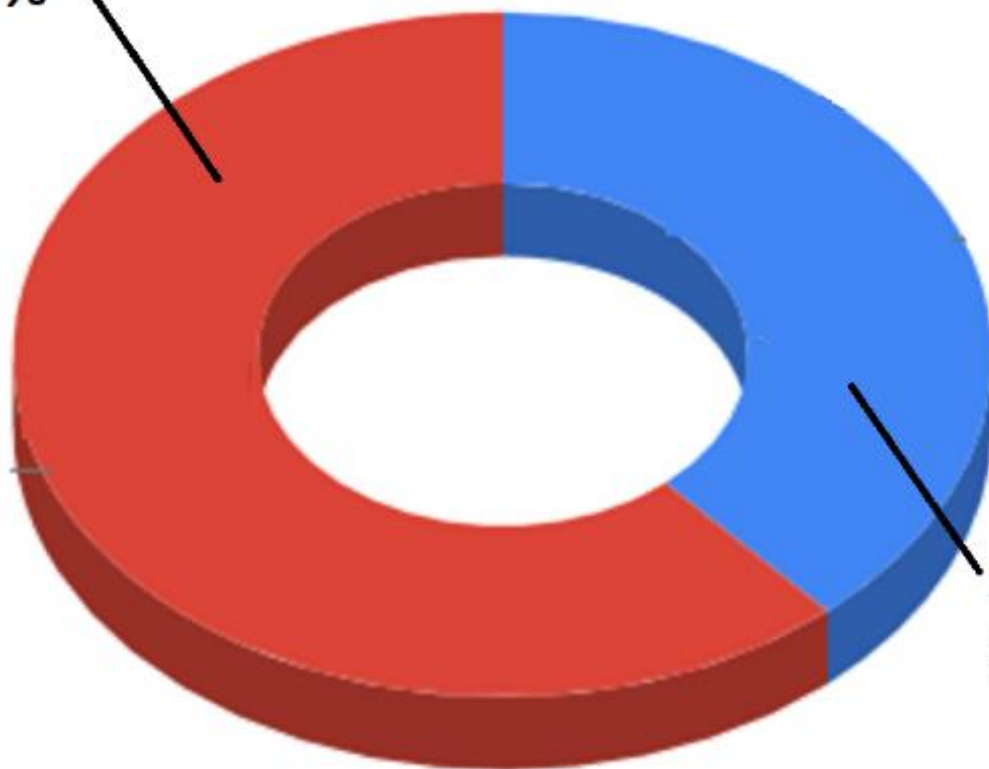
Excluderea cazurilor de utilizare a disciplinelor opționale doar în scopul completării sarcinilor didactice a angajaților rămași fără ore.

Asigurarea transparenței, selectarea disciplinelor opționale printr-un proces participativ.

Informarea completă și corectă a elevilor și părinților, folosind în acest scop toate mijloacele posibile de comunicare: ședințe cu părinții, lectorate, pliante, paginile Web, rețelele de socializare etc.

Opiniile părinților privind pregătirea cadrelor didactice pentru a preda disciplinele opționale

Nu sunt pregătite
61,5%

Sunt pregătite
38,5%

Profilul cadrelor didactice ce vor alege să predea disciplinele opționale

creator de curriculum: creează situații de învățare, pornind de la curriculumul național, dezvoltă curriculumul școlar, mediază relația elevului cu sursele de învățare, proiectează disciplina opțională în baza intereselor sau a nevoilor constatate.

creator de auxiliare didactice sau suporturi didactice: alcătuiește în echipe cu alți colegi sau de sine stătător auxiliare didactice care pot fi ulterior publicate sau stocate la comisiile metodice pentru a fi folosite și de alți colegi.

consilier: încurajează stilurile și parcursurile individuale de învățare, susține dezvoltarea aptitudinilor personale, oferă instrumente de autocunoaștere, îndrumă elevul către viața socială și profesională;

moderator: moderează relațiile dintre elevi din perspectiva comunicării și a comportamentului civic;

partener: colaborează cu fiecare elev sau cu grupul de elevi în realizarea demersului didactic;

evaluator: propune criterii de evaluare, monitorizează activitatea de evaluare a produselor activității și proiectează demersuri diagnostice;

model: se comportă exemplar în acțiunea de proiectare, structurare și valorificare a curriculum-ului.

Conducerea instituțiilor de învățământ asigură predarea calitativă a disciplinelor opționale?

Instituțiile de învățământ pot propune oferte foarte generoase de discipline opționale, fapt care, evident, cere și o pregătire profesională pe măsură.

Din aceste considerente, unele școli evită alegerea disciplinelor dorite de elevi și părinți, întrucât predarea lor calitativă necesită o bază materială adecvată și cadre didactice bine pregătite. În caz contrar, disciplinele opționale promovate de școlile în cauză devin neatractive.

Dotarea minimă pentru toate disciplinele opționale înseamnă: sala de clasă amenajată pentru folosirea resurselor media; video; televizor; radiocasetofon; casete audio și video; calculator/calculatoare performante conectate la Internet; CD-uri; xerox; materiale didactice interactive, specific domeniului.

Școlile vor trebui să fie creative în ceea ce privește identificarea furnizorilor/donatorilor de resurse umane și didactice pentru disciplinele opționale.

**Voluntari din afara școlii.
Unii angajatori sunt dornici să vorbească cu grupurile de elevi din școală.**

Organizațiile caritabile și cele nonguvernamentale pot să dea, de asemenea, o mână de ajutor.

Membrii consiliilor de administrație a școlilor, care reprezintă părinții, comunitățile, organizațiile societății civile. DE obicei, aceste persoane au o experiență bogată în câmpul muncii și în lumea afacerilor, în cercetare etc.

Alte școli, cu o experiență mai bogată.

Recomandări:

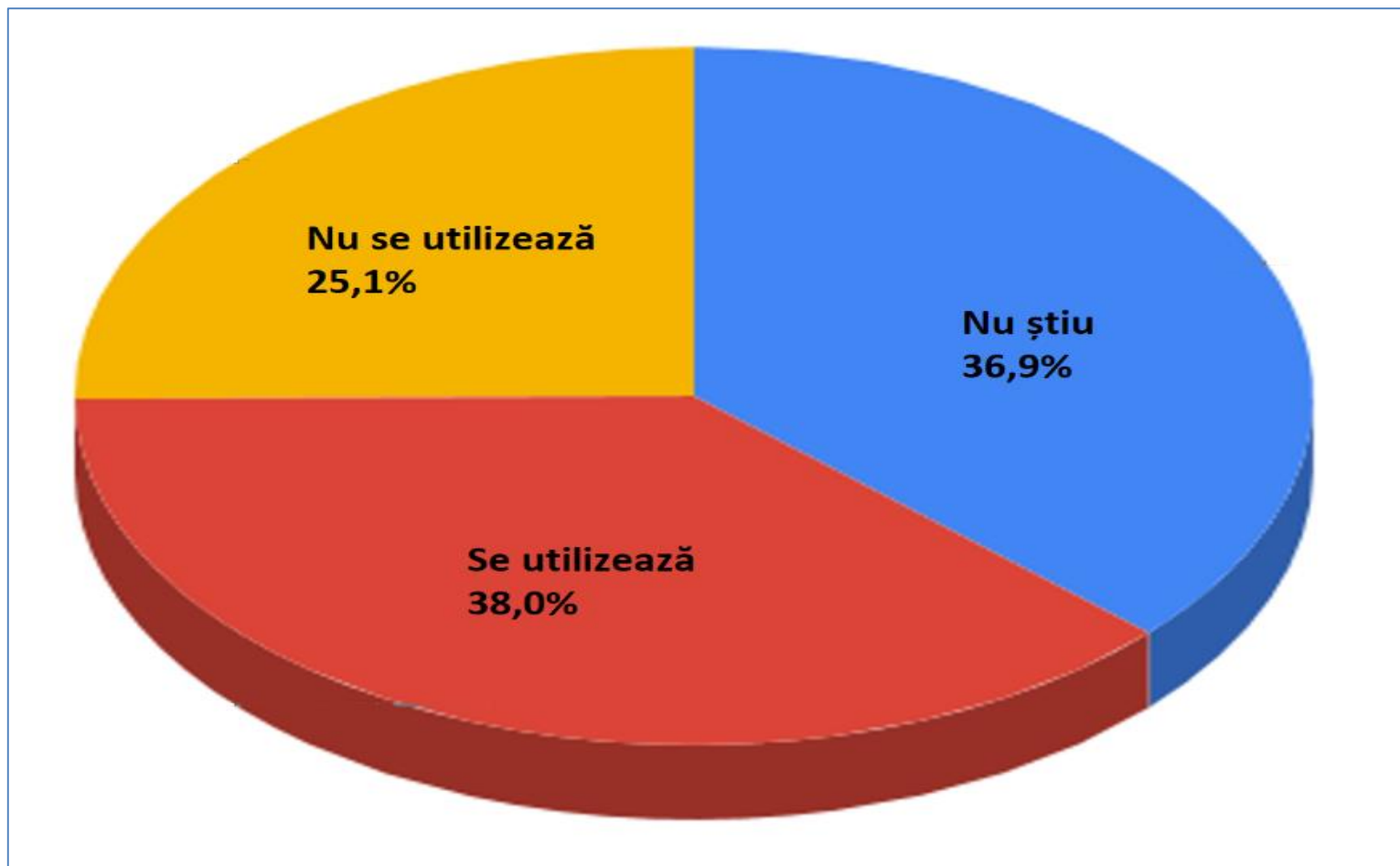
Administrațiile școlare sunt încurajate să organizeze studierea experiențe avansate a instituțiilor de învățământ ce au realizări semnificative în predarea disciplinelor opționale. În special, ar prezenta interes experiența profesorilor ca predau disciplinele opționale frecvent solicitate de către elevi și părinți.

Organizarea întâlnirilor elevilor din clasele liceale cu ele, cu proaspeții absolvenți de licee, care ar putea să-și împărtășească opiniile referitoare la atractivitatea și utilitatea disciplinelor opționale pe care le-au studiat.

Informarea corectă a elevilor și părinților cu privire la resursele umane și materiale de care dispune școala din perspectiva predării disciplinelor opționale. Realocarea și/sau suplinirea resurselor disponibile în scopul satisfacerii doleanțelor exprimate de elevi și părinți.

Diversificarea ofertelor curriculare ale școlii prin valorificarea specificului și potențialului comunităților.

Asigurarea disciplinelor opționale cu auxiliarele didactice

Din categoria auxiliarelor didactice propriu-zise au fost raportate, în principal, cele elaborate cu susținerea partenerilor de dezvoltare: Educația pentru drepturile omului, Educația anticorupție, Educația pentru sănătate, Educația financiară ș.a.

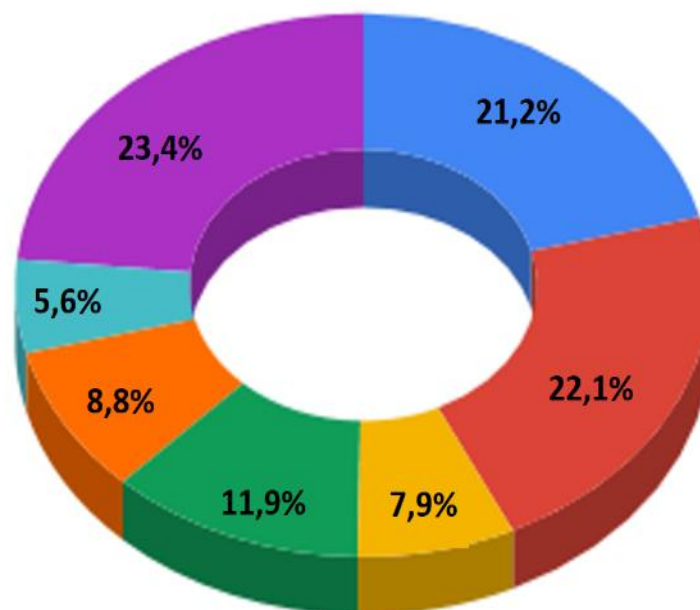
În acest sens, este absolut necesar ca:

- profesorii ce predau disciplinele opționale să-și asume și rolul de autori ai auxiliarelor didactice;
- conducerea școlilor să încurajeze cadrele didactice să coopereze la nivelul comisiilor metodice, instituțiilor de învățământ;
- organele locale de specialitate în domeniul învățământului să organizeze instruirii și elaborarea în cooperare a suporturilor didactice necesare bunei studieri a disciplinelor opționale;
- părinților să le fie prezentate auxiliarele didactice după care vor învăța copiii lor.

Principalele propuneri înaintate, cu impact la nivel de întreg sistem educațional sunt:

- Elaborarea și implementarea unui cadru normativ-juridic explicit, ce ar garanta drepturile elevilor și părinților în alegerea disciplinelor opționale.
- Asigurarea de către stat a disciplinelor opționale cu mijloacele și materialele didactice destinate studierii acestora.
- Racordarea ofertei de discipline opționale la cerințele elevului și părinților, nu la cele ale școlilor.
- Asigurarea disciplinelor opționale cu cadre didactice bine pregătite.
- Micșorarea numărului de elevi în cazul claselor/grupelor ce studiază disciplinele opționale.
- Crearea de cabinete specializate și pentru disciplinele opționale, eliminarea asigurării reziduale în raport cu disciplinele obligatorii.
- Implementarea experienței țărilor cu tradiții în domeniu.
- Eliminarea dictaturii majorității în alegerea disciplinelor opționale.
- Alocarea de mai multe ore pentru disciplinele opționale.
- Extinderea parteneriatelor cu comunitățile și lumea afacerilor.
- Diversificarea ofertei de discipline opționale atât la nivel central, cât și la nivel local.

Modul în care părinții ar dori să fie consultați în alegerea disciplinelor opționale

- Să fiu invitat(ă) la ședințe tematice
- Să mi se expedieze e-mailuri cu solicitarea opiniilor
- Să particip la audieri publice
- Să fie boxe speciale în școală unde să putem plasa propunerile
- Să se organizeze referendumuri școlare pentru luarea deciziilor
- Să fiu telefonat (ă)
- Altele

Concluzii generale și recomandări

- **Principalele constatări ale cercetării sunt:**
- **Cadrele didactice și cele manageriale nu dispun de suficiente competențe profesionale, specifice domeniului dezvoltării, implementării și evaluării curriculumului la decizia școlii.**
- **Investițiile suplimentare de timp, energie și expertiză, care se cer de la cadrele didactice și manageriale în cazul dezvoltării și implementării curriculumului la decizia școlii, nu sunt luate în considerare de actele normativ-juridice în vigoare.**
- **Predarea disciplinelor opționale, în special a celor nou-propuse, solicită de la profesori eforturi emoționale suplimentare (stres, tensiuni, frustrări etc.), mulți din ei nefiind întotdeauna dispuși să aloce mai mult timp și efort în lipsa unei creșteri corespunzătoare a stimulentele materiale.**
- **Persistă abordarea eronată de către multe cadre didactice și manageriale a disciplinelor opționale că fiind „fonduri de rezervă” pentru completarea normelor didactice. În consecință, foarte des curriculumul la decizi școlii este proiectat în baza viziunilor și intereselor cadrelor didactice și manageriale și, mai puțin, în baza solicitărilor înaintate de elevi și părinți.**
- **Foarte des opiniile elevilor și părinților nu prea sunt luate în considerare la dezvoltarea și implementarea curriculumului la decizia școlii.**

În scopul îmbunătățirii situației actuale în domeniul studierii disciplinelor opționale, administrațiile instituțiilor de învățământ ar trebui:

- să utilizeze eficient resursele umane din școală;
- să țină seama în formarea și dezvoltarea competențelor cerute de elevi și părinți;
- să ofere condiții de desfășurare (spațiu, orar);
- să armonizeze pregătirea personalului didactic existent cu interesele elevilor și părinților, ținând cont de contextul comunităților locale;
- să nu ofere discipline opționale pentru completarea normei didactice;
- să selecteze disciplinele opționale printr-un larg proces participativ, în baza de proiecte ce includ: curriculumul, auxiliarele didactice, proiectarea de lungă durată, suporturile didactice;
- să asigure transparența și informarea corectă a elevilor și părinților (ședințe cu părinții, lectorate, pliante);
- să obțină acordul elevilor și al părinților, pe bază de semnătură.

Recomandăm conducătorilor de instituții:

- să proiecteze oferta opțională în funcție de baza materială și competențele profesorilor care activează în școală;
- să dezvolte un curriculum la decizia școlii care să permită individualizarea școlii și crearea unei personalități a acesteia prin prezentarea „Proiectului școlii” și „Ofertei școlii”;
- să le asigure elevilor parcursuri individuale proprii, potrivit intereselor și aptitudinilor lor, dându-le posibilitatea de a-și proiecta propriile trasee educaționale;
- în cazul existenței anumitor constrângeri în dezvoltarea și implementarea unui curriculum modern la decizia școlii, să fie pro activi, să dezvolte resursele umane ale școlii, să atragă și/sau să redistribuie resursele disponibile în scopul implementării metodelor inovative de predare-învățare-evaluare.

Recomandăm cadrelor didactice:

- să facă ofertă bazată pe competență;
- să abordeze global și realist tematica disciplinelor opționale;
- să-și racordeze oferta educațională la solicitările elevilor și părinților, devenind totodată un bun îndrumător al acestora;
- să țină permanent cont de faptul că disciplina opțională înseamnă mai mult decât o disciplină obligatorie, iar pregătirea și desfășurarea orelor cere inovație și creativitate sporită chiar și de la cei ce au o bogată experiență pedagogică;
- să realizeze că abordarea unei discipline opționale nu înseamnă a ști mai mult decât cei cărora le predai, ci de a oferi o valoare adăugată în raport cu componentele obligatorii ale Curriculumului Național;
- să abordeze cu mai multă deschidere problemele trans- și interdisciplinarității;
- să asigure informarea pertinentă, formativă a elevului, formarea de capacități și mai ales opțiuni și atitudini individuale de integrare socială.

Elevilor și părinților le recomandăm:

- să se informeze în detaliu asupra modului de realizare a disciplinelor opționale pe care le aleg din oferta școlii: ariile curriculare, conținuturile, durată, resursele materiale și umane ale școlii;
- să înțeleagă că oferta de opționale a școlii reprezintă un criteriu important în alegerea acesteia;
- să se gândească la asigurarea continuității studierii disciplinelor opționale pe parcursul a mai multor ani școlari.
- Este important ca elevii și părinții să conștientizeze faptul că:
- au dreptul să fie informați și consultați în legătura cu orele de opțional, în catalog, disciplinele opționale se apreciază exact ca și disciplina de bază, rezultatele obținute vor fi trecute și în dosarul personal al elevului, elevii nu pot opta pentru opționalele din fiecare arie curriculară;
- să aleagă opționalele care pot fi realizate în condiții de maxima calitate, în funcție de interese și preferințe.

Mulțumim pentru atenție !

Sinteza de politici a fost elaborată în cadrul Proiectului „Valorificarea oportunităților de implicare efectivă a părinților, comunităților și a societății civile în guvernarea educației”, implementat de Institutul de Politici Publice cu suportul financiar al Programului de Sprijinire a Educației al Fundațiilor pentru o Societate Deschisă în cadrul Departamentului Buna Guvernare al Fundației Soros-Moldova

Datele și constatările sintezei reflectă opinia celor intervievați, interpretările și concluziile autoarei și nu reflectă în mod neapărat poziția Institutului de Politici Publice, a Fundațiilor pentru o Societate Deschisă și a Fundației Soros-Moldova